

тавського району за господарськими ознаками потрібно відмітити сорти Закуска, Бригадний, а серед гібридів Офікс F1, Гектор F1 та Аякс F1. Вони мають високий врожай та товарні якості (довжина зеленців, форма). Серед досліджуваних об'єктів зеленцем корнішонного типу характеризується один сорт (Закуска) та два гібриди (Астерікс F1, Аякс F1) котрі є перспективними для переробки.

Література

1. Андреев В.М., Марков В.М. Практикум по овощеводству. – М.: – Колос, 1981. – 207 с.
2. Доспехов Б.А. Основы методики полевого опыта: Пособие для учителей, – М.: Просвещение, 1968. – 175 с.
3. Данилюк І.Г. Сучасна енциклопедія садового і городника: 1000 корисних порад фахівців. – Д.: – ТОВ ВКФ «Бао», 2005. – 560 с.
4. Русанов Б.Г. Десять самых урожайных сортов огурцов. – М.: АСТ;СПб.:Астрель-СПб,2006 – 93 с.

ОСОБЛИВОСТІ РОСТУ ТА РОЗВИТКУ ПЕРСПЕКТИВНИХ СОРТІВ ВИДУ CUCUMIS MELLO L.

Оніпко В.В., Таран І.О.

Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Серед баштаних рослин родини гарбузові диня займає друге (після кавуна) місце по розповсюдженню і значенню. Плоди дині – це цінний дієтичний продукт, які мають високі смакові і харчові якості. Вона цінується за тонкість аромату та цукристість. Важливу роль у підвищенні врожайності плодів дині при вирощуванні на продовольчі цілі відіграє сорт. У зв'язку з морфологічною особливістю рослин та трудомісткістю (до 60 % усіх витрат), збирання плодів дині механізованим способом на насінневі цілі сприяє зниженню витрат праці. Зважаючи на це, існує потреба у вивченні господарсько-біологічних ознак сортів, їх особливостей росту та розвитку та підбір кращих на придатність для механізованого збирання. Крім цього, для підвищення урожайності досить важливим є визначення оптимальної схеми розміщення і густоти рослин. Тому розробка основних технологічних елементів і прийомів вирощування дині є актуальним, має наукове і практичне значення в забезпеченні повноцінного харчування населення [5].

Для виконання експериментальної роботи в 2006 – 2008 рр. були проведені дослідження по вивченню росту та розвитку перспективних сортів дині в умовах околиць м. Полтави, було включено шість районованих для Лісостепу України сортів дині: Алушта, Криничанка, Тавричанка (контроль), Золотиста, Лада, Самарська. У досліді насіння висівали широкорядним способом за схемою розміщення рослин 140х70 см та здійснювали догляд відповідно до агро-виробничих вимог культури.

В експериментальній частині роботи застосовували лабораторно-польовий метод. Повторність варіантів у досліді була чотириразова, площа посівної ділянки – 1,55 м²(довжина–0,13 м, ширина–0,11 м), площа облікової – 1 м² (довжина–0,11 м, ширина–0,08 м). Ґрунт дослідної ділянки – чорнозем звичайний малогумусний. Вміст гумусу в орному шарі – 3,4-4,0 %, азоту (N) на 100 г сухого Ґрунту – 12-14 мг; фосфору (P₂O₅) – 320-360 мг; калію (K₂O) – 140-160 мг[2;3].

Під час проведення спостережень, обліків та аналізів у досліді використовували „Методику полевого опыта” Б.А. Доспехова; „Методику опытного

дела в плодководстве и овощеводстве” під редакцією В.Ф. Беліка; „Методики дослідної справи в овочівництві і баштанництві” за редакцією Л.Г. Бондаренка, К.І. Яковенка[1; 4].

З метою вивчення росту, розвитку та урожайності виду *Cucumis melo* L. були проведені фенологічні спостереження за перспективними сортами дині. Дані спостережень показують, що тривалість фенологічних фаз розвитку рослин була різною. Вегетаційний період від масових сходів до біологічної стиглості плодів в роки досліджень коливався для ранньостиглих сортів: Алушта – 60-73 доби, Криничанка – 67-71, для середньораннього: Тавричанка (контроль) – 66-76, для середньостиглих: Золотиста – 70-86, Лада – 76-84, Самарська – 81-90 діб. Сорти ранньостиглої групи характеризувалися відносно коротким періодом плодоношення (17-21 доба), дружим дозріванням та віддачею врожаю у порівнянні із середньостиглими сортами (22-28 діб).

Проведені біометричні дослідження дозволили встановити, що ранньостиглі сорти мали коротшу довжину стебла, а середньостиглі – навпаки, довшу. Довжина стебла за 2006-2008 рр. на сортах дорівнювала: Тавричанка (контроль) – 77-115 см, Алушта – 65-75, Криничанка – 89-107, Золотиста – 87-119, Лада – 101-127, Самарська – 112-131 см. Максимальна кількість пагонів була по сортах Лада – 8-14 шт., Золотиста – 9-12, Самарська – 9-18, тоді як по сорту Тавричанка (контроль) – 8-15 шт., а по ранньостиглих сортах Алушта – 9-11, Криничанка – 9-15 шт. Сумарна довжина пагонів залежала від умов розвитку, а також від кількості пагонів на рослині. Найменшу кількість чоловічих квіток на рослині за 2006-2008 рр. спостерігали по сортах Алушта, Золотиста (11,5-11,8 шт.), а найбільшу кількість жіночих квіток по сортах Самарська, Тавричанка (контроль), Лада (4,0-6,0 шт.). Переважно середньостиглі сорти мали найбільшу сиру надземну масу рослини у 2006 р. (5,8-5,9 кг на 1 рослину) – Тавричанка і Лада, у 2007 р. (5,3 кг) – Золотиста, 2008 р. (5,9-6,2 кг) – Тавричанка і Самарська. Найменшу сиру масу рослини спостерігали по ранньостиглих сортах Алушта (2,6-4,1 кг) і Криничанка (3,3-4,6 кг). Рослини пізньостиглих сортів дині (Лада, Самарська) мали більшу кількість листків, у порівнянні з ранньостиглими (Алушта, Криничанка).

Загальновідомо, що урожайність культури обумовлюється особливостями протікання асиміляційних процесів під час фотосинтезу. Враховуючи означені аргументи у досліді вивчалась продуктивність фотосинтезу перспективних сортів дині. Найбільша асиміляційна поверхня рослин в 2006 р. була по сортах Самарська, Криничанка (0,65-0,66 м² на 1 рослину; 6,6-6,7 тис. м²/га), у 2007 р. по сортах Алушта, Самарська (0,7-0,82 м² на 1 рослину; 7,1-8,3 тис. м²/га), тоді як у 2008 р. по сортах Алушта, Лада, Самарська (0,61-0,76 м² на 1 рослину; 6,2-7,7 тис. м²/га). Індекс листової поверхні як співвідношення площі листків посіву до площі живлення був найбільшим у 2006 р. (0,65-0,67) по сортах Лада, Самарська, Криничанка, а найменшим (0,48) – по сорту Алушта; у 2007 р. відповідно становив 0,71-0,83 по сортах Голянка, Самарська; найменшим (0,56) індекс листової поверхні був по сорту Тавричанка, тоді як у 2008 р. високим він (0,62-0,77) був по сортах Алушта, Лада, Самарська, а низьким (0,54) по сорту Криничанка. Чиста продуктивність фотосинтезу у фазу досягання плодів ранньостиглих сортів (Алушта, Криничанка) була дещо нижча 4,9-5,6 г/м²-добу у порівнянні із середньостиглими сортами (Золотиста, Лада, Самарська) – 5,1-6,7 г/м²-добу.

У подальшому при визначеннях було відмічено, що найбільшу урожайність плодів отримали по сортах Самарська (13-26,7 кг/м²), Алушта (13,8-14,7 кг/м²), а найменшу – (12-13,8 кг/м²) по сорту Тавричанка. По сортах Криничанка, Тавричанка, Алушта урожайність на 29-42 % залежить від маси плода, а по сортах Золотиста, Самарська, Лада-на 80-99 %.

Розмір плода знаходився в прямій залежності від його маси і коливався по роках. Найменший розмір спостерігався по сорту Алушта (довжина 16 см,

діаметр – 14 см), а найбільший – Самарська (довжина – 23 см, діаметр – 20 см). Індекс форми плода за 2006-2008 рр. показує, що сорти Алушта, Тавричанка, Лада мають кулясту або округлу форму (індекс 1,0 – 1,1), Самарська, Золотиста – коротко-овальну (індекс 1,15–1,20), Криничанка – овальну форму (індекс 1,5).

Отже, у результаті дослідження встановлено, що сорти Алушта, Золотиста за морфологічними ознаками найбільш придатні для механізованого збирання, оскільки мають коротке стебло (65 – 107 см), незначну кількість пагонів (8 – 13 шт.), невелику вегетативну масу (26,7 – 41,2 т/га), короткий вегетаційний період (58 – 70 діб) та період плодоношення (17 – 28 діб), що забезпечує дружність дозрівання та віддачу врожаю.

Чиста продуктивність фотосинтезу на початку плодоношення ранньостиглих сортів (Алушта, Криничанка) була дещо нижчою 4,9–5,6 г/м²·добу в порівнянні з середньостиглими сортами (Золотиста, Лада, Самарська) – 5,1–6,7 г/м²·добу в роки досліджень. Найбільша асиміляційна поверхня рослин була по сортах Алушта, Самарська 6,2–8,3 тис.

Найбільш висока урожайність товарних плодів на продовольчі цілі одержана по сортах Самарська (20,9 кг/м²), Алушта (19,8 кг/м²).

Література

1. Доспехов Б.А. методика полевого опыта – 2-е изд., перераб. И доп. – М.: Колос, 1986. – 336 с.
2. Костанецкий П.П., Тихий О.М. Сорти дини для екологічно адаптованої технології вирощування //Вісн. ХІСП. – Х., 2003. – № 3 (5). – С. 16-19. (Частка здобувача у проведенні досліджень для написання складає 90 %, проведення польових і лабораторних досліджень, написання статті).
3. Костанецкий П.П. Оптимальна густина рослин дини в умовах Степу України //Матеріали II Міжнар. нар. наук. практ. конф. „Динаміка наукових досліджень 2003” (Сільське господарство). – Том 12. –Дніпропетровськ: Наука і освіта. – 2003. – С. 53-54.
4. Макаров В.М., Борушко М.А. Руководство к лабораторным занятиям по овощеводству. – М.: Сельхозгиз, 1956. – 224 с.
5. Руководство по .апробации бахчевых культур / Под ред. В.Ф. Дорофеева. – М.: Агропромиздат, 1985. – 181с.

ОСНОВНІ ШЛЯХИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ГОРИЦВІТУ ВЕСНЯНОГО

Орлова Л.Д., Бобошко О.П.

Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

В умовах інтенсивного природокористування все актуальнішою стає проблема охорони рослинного світу. Адже рослинний світ втрачає різноманітність і рівновагу. Вимирають або скоротили свій ареал і чисельність сотні видів реліктових та рідкісних рослин, у тому числі цінних в економічному плані, придатних для введення в культуру і використання в селекційній роботі. Під загрозою знищення нині в світі опинилося понад 25000 видів рослин [4].

Найефективнішим напрямком охорони рослинного світу, який забезпечує індивідуальну охорону видів, є організація природно-заповідних територій. Адже тільки за умови охорони всієї різноманітності й багатства всередині природного виду можливе дійсно повноцінне у біологічному та екологічному відношеннях збереження всього багатства генофонду [2].

Україна нині має одну з найбільш порушених у світі природних територій. Розораність її становить 56%, чорноземної смуги – 85%, а природна рослинність збереглася менше як на третині її території [2]. У результаті цього з